

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Декан соціально-гуманітарного
факультету
Оксана ГОМОТЮК

_____ 2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ:

В.о. проректора з науково-
педагогічної роботи
Віктор ОСТРОВЕРХОВ

_____ 2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Навчально-наукового
інституту новітніх
освітніх технологій

Святослав ПИТЕЛЬ

_____ 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
з дисципліни «РИСУНОК»

ступінь вищої освіти – перший (бакалаврський)
галузі знань – 02 «Культура і мистецтво»
спеціальність – 022 «Дизайн»
освітньо-професійна програма – «Графічний дизайн»

Кафедра інформаційної та соціокультурної діяльності

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практ. заняття (год.)	ІРС	Тренінг КПЗ	Самост. робота (год.)	Разом	Іспит (сем.)
денна	2	3	30	30	4	5	50	270	іспит, 3

31.08.2023

Тернопіль – ЗУНУ
2023

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалавра галузі знань 02 «Культура і мистецтво» спеціальності 022 «Дизайн», затвердженої Вченою радою ЗУНУ (протокол № 9 від 15.06.2022 р.).

Робочу програму розробив викладач кафедри інформаційної та соціокультурної діяльності П'єх Роман Михайлович.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри інформаційної та соціокультурної діяльності (протокол № 1 від 28 серпня 2023 р.)

Зав. кафедри, канд. іст. наук, доцент

Ірина НЕДОШИТКО

Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності «Дизайн», протокол № 1 від 30 серпня 2023 р.

Керівник ГЗС

Роман П'ЄХ

Гарант ОПП

Роман П'ЄХ

**СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Рисунок»**

1. Опис дисципліни «Рисунок»

Дисципліна «Рисунок»	Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 9	Галузь знань: 02 «Культура і мистецтво»	Статус дисципліни <i>обов'язкова</i> Мова навчання <i>українська</i>
Кількість залікових модулів – 4	Спеціальність: 022 «Дизайн»	Рік підготовки: <i>Денна – 2</i> <i>Заочна – 2</i> Семестр: <i>Денна – 3</i> <i>Заочна – 3,4</i>
Кількість змістових модулів – 2	Освітньо-професійна програма «Графічний дизайн»	Лекції: <i>Денна – 30 год.</i> <i>Заочна – 8 год.</i> Практичні заняття: <i>Денна – 30 год.</i> <i>Заочна – 4 год.</i>
Загальна кількість годин – 270	Ступінь вищої освіти – бакалавр	Самостійна робота: <i>Денна – 50 год.</i> Тренінг, КПЗ: <i>Денна – 5 год.</i> Індивідуальна робота: <i>Денна – 4 год.</i>
Тижневих годин – 8 з них аудиторних – 4		Вид підсумкового контролю – екзамен

2. Мета та завдання навчальної дисципліни «Рисунок»

2.1. Мета вивчення дисципліни «Рисунок»

Метою викладання навчальної дисципліни «Рисунок» є професійна підготовка фахівця з високим рівнем графічної майстерності на основі поступового засвоєння ними теоретичних основ образотворчої грамоти, формування умінь та навичок реалістичного зображення, розвиток зорової пам'яті та уяви, що сприяє активному процесу естетичного сприймання навколишнього світу та відтворення у процесі самостійного рішення завдань художньої діяльності.

2.2. Завдання вивчення дисципліни:

- навчити здобувачів логічно осмислювати побачене, вміти визначити засоби вираження художнього значення природи, цілісно сприймати зображуваний об'єкт, вміти грамотно komponувати зображення у форматі, передавати вірний характер пропорційних співвідношень природи та конструктивну побудову форми, передавати об'єм предметів та характер освітлення;
- застосовувати знання з лінійної перспективи для відтворення просторовості зображення;
- використовувати знання з пластичної анатомії для грамотного зображення фігури людини;
- виробити навички роботи з різноманітними графічними матеріалами;
- ознайомити здобувачів з різноманітними принципами стилізації, формалізації та інтерпретації натурального зображення задля більшої виразності твору, загальною теорією композиції, що застосовується при зображенні різноманітних предметів і предметно-просторових ситуацій;
- навчити здобувачів методично правильно застосовувати виконувати поставлені перед ними завдання розкрити сучасні підходи до художнього узагальнення предметних форм.

2.3. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни:

Здатність здійснювати композиційну побудову об'єктів дизайну.

Здатність застосовувати у проектно-художній діяльності спеціальні техніки та технології роботи у відповідних матеріалах (за спеціалізаціями).

Здатність використовувати сучасне програмне забезпечення для створення об'єктів дизайну.

Здатність зображувати об'єкти навколишнього середовища і постаті людини засобами пластичної анатомії, спеціального рисунка та живопису (за спеціалізаціями).

2.4. Передумови для вивчення дисципліни:

Курс «Рисунок» тісно пов'язаний із такими дисциплінами: «Історія мистецтва», «Пластична анатомія».

2.5. Результати навчання:

Застосовувати набуті знання і розуміння предметної області та сфери професійної діяльності у практичних ситуаціях.

Аналізувати, стилізувати, інтерпретувати та трансформувати об'єкти для розроблення художньо-проектних вирішень.

Відобразити морфологічні, стильові та кольоро-фактурні властивості об'єктів дизайну.

3. Зміст дисципліни «Рисунок»

Змістовий модуль I. Анатомічна будова голови людини.

Малювання голови людини

Тема 1. Анатомічна будова черепа людини.

Особливості будови частини черепа, що відповідає обличчю. Анатомічний розбір малюнка голови людини.

Тема 2. Рисунок обрубної моделі голови людини

Компонування зображення, враховуючи зоровий центр зображальної поверхні. Створення спрощеної моделі голови, маючи головною ідеєю вивчення її конструктивної основи. Показ засобами лінії і тону логіки будови цілісної форми умовними площинами.

Тема 3. Рисунок черепа у двох позиціях

Вивчення конструктивно-анатомічної будови черепа людини, особливостей кісток частин черепа; оволодіння прийомами їх відображення з різних точок зору у відповідній взаємозалежності.

Тема 4. Рисунок античної голови

Побудова та промодельовання тоном малюнку гіпсової голови з передачею матеріальності (фактури гіпсу). Рисунок античної голови (Сократ).

Тема 5. Малювання голови людини

Малювання живої голови людини. Узагальнення та деталізація, цілісне сприйняття малюнка. Начерки та замальовки голови людини в різних положеннях. передача характеру, руху, пропорцій голови. Виявлення конструктивної основи форми голови. Розвиток здібностей швидкого схоплення основних рис моделі. Творчий портрет довільним матеріалом.

Змістовий модуль II. Анатомічний аналіз фігури людини.

Малювання фігури людини. Ескізи тварин і птахів

Тема 6. Анатомічний аналіз скелета людини та анатомічний аналіз мускулатури людини стосовно до задач навчального малюнка

Слідкування за характером розміщення костей в фас та профіль; промальовування суглобів – ліктьові, колінні, кистей рук та стопи, плечового та тазостегнового поясів. Рисунок гіпсової фігури людини. Передавання пластичного образу гіпсової моделі. Виявлення анатомічних закономірностей будови м'язів людини, основних взаємопереходів м'язів тіла; узагальнення дрібного членування. Передання об'єму, конструкції фігури, пропорційного співвідношення частин фігури, виразності моделі.

Тема 7. Аналіз форми людського тіла в малюнку

Компонування зображення, враховуючи фасову або профільну позицію малюючого. Особливості поєднання профільного зображення, встановлення

пропорції фігури. Анатомічний аналіз форм натури, щоб знайти живу пластику тіла. Побудова об'ємів за допомогою їх виліпки світлотінню.

Тема 8. Ескізи тварин і птахів

Передавання пластичного образу гіпсової моделі. Виявлення анатомічних закономірностей будови м'язів тварин і птахів, основних взаємопереходів м'язів тіла; узагальнення дрібного членування. Побудова об'ємів за допомогою їх виліпки світлотінню.

4. Структура залікового кредиту з дисципліни «Рисунок»

Тема	Кількість годин					
	Лекції	Практ. заняття	Сам. робота	Інд. робота	Тренінг, КПЗ	Контрольні заходи
<i>Змістовий модуль I. Анатомічна будова голови людини. Малювання голови людини</i>						
Тема 1. Анатомічна будова черепа людини	2	2	6	2	3	Поточне опитування
Тема 2. Рисунок обрубної моделі голови людини	2	2	6			Поточне опитування
Тема 3. Рисунок черепа у двох позиціях	2	2	6			Поточне опитування
Тема 4. Рисунок античної голови	4	4	6			Поточне опитування
Тема 5. Малювання голови людини	4	4	6			Поточне опитування Модульна контрольна робота
<i>Змістовий модуль II. Анатомічний аналіз фігури людини. Малювання фігури людини. Ескізи тварин і птахів</i>						
Тема 6. Анатомічний аналіз скелета людини та анатомічний аналіз мускулатури людини стосовно до задач навчального малюнка	6	6	6	2	2	Поточне опитування
Тема 7. Аналіз форми людського тіла в малюнку	6	6	6			Поточне опитування
Тема 8. Ескізи тварин і птахів	4	4	8			Поточне опитування Ректорська контрольна робота
Всього:	30	30	50	4	5	Іспит

5. Тематика практичних занять
Змістовий модуль I. Анатомічна будова голови людини.
Малювання голови людини

Практичне заняття № 1

Тема 1. Анатомічна будова черепа людини.

Питання для обговорення:

1. Особливості будови частини черепа, що відповідає обличчю.
2. Анатомічний розбір малюнка голови людини.

Практичне заняття № 2

Тема 2. Рисунок обрубної моделі голови людини

Питання для обговорення:

1. Компонування зображення, враховуючи зоровий центр зображальної поверхні.
2. Створення спрощеної моделі голови, маючи головною ідеєю вивчення її конструктивної основи.
3. Показ засобами лінії і тону логіки будови цілісної форми умовними площинами.

Практичне заняття № 3

Тема 3. Рисунок черепа у двох позиціях

Питання для обговорення:

1. Вивчення конструктивно-анатомічної будови черепа людини, особливостей кісток частин черепа; оволодіння прийомами їх відображення з різних точок зору у відповідній взаємозалежності.

Практичне заняття № 4-5

Тема 4. Рисунок античної голови

Питання для обговорення:

2. Побудова та промодельовання тоном малюнку гіпсової голови з передачею матеріальності (фактури гіпсу).
3. Рисунок античної голови (Сократ).

Практичне заняття № 6-7

Тема 5. Малювання голови людини

Питання для обговорення:

1. Малювання живої голови людини. Узагальнення та деталізація, цілісне сприйняття малюнка.
2. Начерки та замальовки голови людини в різних положеннях. передача характеру, руху, пропорцій голови.
3. Виявлення конструктивної основи форми голови. Розвиток здібностей швидкого схоплювання основних рис моделі.
4. Творчий портрет довільним матеріалом.

Змістовий модуль II. Анатомічний аналіз фігури людини.

Малювання фігури людини. Ескізи тварин і птахів

Практичне заняття № 8-10

Тема 6. Анатомічний аналіз скелета людини та анатомічний аналіз мускулатури людини стосовно до задач навчального малюнка

Питання для обговорення:

1. Слідкування за характером розміщення костей в фас та профіль; промальовування суглобів – ліктьові, колінні, кистей рук та стопи, плечового та тазостегнового поясів.
2. Рисунок гіпсової фігури людини. Передавання пластичного образу гіпсової моделі.
3. Виявлення анатомічних закономірностей будови м'язів людини, основних взаємопереходів м'язів тіла; узагальнення дрібного членування.
4. Передання об'єму, конструкції фігури, пропорційного співвідношення частин фігури, виразності моделі.

Практичне заняття № 11-13

Тема 7. Аналіз форми людського тіла в малюнку

Питання для обговорення:

1. Компонування зображення, враховуючи фасову або профільну позицію малюючого.
2. Особливості поєднання профільного зображення, встановлення пропорції фігури.
3. Анатомічний аналіз форм натури, щоб знайти живу пластику тіла.
4. Побудова об'ємів за допомогою їх виліпки світлотінню.

Практичне заняття № 14-15

Тема 8. Ескізи тварин і птахів

Питання для обговорення:

1. Передавання пластичного образу гіпсової моделі.
2. Виявлення анатомічних закономірностей будови м'язів тварин і птахів, основних взаємопереходів м'язів тіла; узагальнення дрібного членування.
3. Побудова об'ємів за допомогою їх виліпки світлотінню.

6. Самостійна робота

Самостійна робота є основним засобом засвоєння студентами навчального матеріалу в позааудиторний час без участі викладача. Обсяг і медіаст самостійної роботи визначається робочою програмою та робочим планом в межах встановленого обсягу годин із навчальної дисципліни, методичними вказівками викладача.

Самостійна робота студента забезпечується системою навчально-методичних засобів: конспектами лекцій викладача, підручниками, навчальними та методичними посібниками, монографічною літературою і періодикою, а також засобами самоконтролю (тестами, типовим пакетом контрольних завдань).

Навчальний матеріал, передбачений навчальним планом для засвоєння студентом в процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль поряд з навчальними матеріалом, який опрацьовувався при проведенні навчальних занять.

Викладач проводить діагностику якості самостійної роботи студента на індивідуальних заняттях. Вони проводяться в позааудиторний час за окремим графіком, складеним кафедрою.

Самостійна робота студента проводиться за такими напрямками:

1. Підготовка до практичних (семінарських) занять:
 - вивчення лекційного матеріалу;
 - вивчення теми за підручниками і посібниками;
 - опрацювання рекомендованої монографічної літератури та періодики, передбаченої списком літератури;
 - опрацювання завдань до практичних занять.
2. Опрацювання програмних питань, що не розглядаються на навчальних заняттях і виносяться на самостійне опрацювання.
3. Ведення конспекту.
4. Підготовка до написання модульних контрольних робіт.
5. Підготовка до екзамену.

№ п/п	Тематика
1.	Анатомічна будова черепа людини
2.	Рисунок обрубної моделі голови людини
3.	Рисунок черепа у двох позиціях
4.	Рисунок античної голови
5.	Малювання голови людини
6.	Анатомічний аналіз скелета людини та анатомічний аналіз мускулатури людини стосовно до задач навчального малюнка
7.	Аналіз форми людського тіла в малюнку
8.	Ескізи тварин і птахів

7. Тренінг та комплексне практичне індивідуальне завдання

Організація і проведення тренінгу:

Тема: Рисунок голови Венери (Антонія, Вольтера, Гомера).

Порядок проведення:

1. Ознайомити здобувачів із рисувальними особливостями конструктивного й тонового зображення гіпсової канонічної скульптурної голови.
2. Здійснити академічний рисунок гіпсової голови Венери.

Варіанти КПЗ із дисципліни «Рисунок»:

1. Зарисовки черепа у різних позиціях.
2. Рисунок екорше голови (модель Гудона).
3. Замальовки частин обличчя людини (око, ніс, губи, вухо).
4. Рисунок античної голови (Антиной).
5. Начерки та замальовки голови людини з натури.
6. Начерки та замальовки тварин та птиці.
7. Начерки та замальовки фігури людини в статичній позі.
8. Начерки жіночої голови (статична поза).
9. Начерки чоловічої голови(статична поза).
- 10.Рисунок голови людини з плечовим поясом.
- 11.Рисунок екорше торсу людини (модель Гудона).
- 12.Портретні начерки та замальовки.
- 13.Начерки та замальовки рук та ніг людини.
- 14.Начерки та замальовки оголеної пів фігури людини.
- 15.Начерки та замальовки оголеної чоловічої фігури.
- 16.Начерки та замальовки оголеної жіночої фігури.
- 17.Начерки та замальовки чоловічої фігури в одязі.
- 18.Начерки та замальовки жіночої фігури в одязі.
- 19.Начерки та замальовки двох фігурної композиції.
- 20.Начерки та замальовки тематичної композиції.

8. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Контроль та оцінювання теоретичних знань та практичних навичок студентів протягом навчального семестру відбувається за результатами усних відповідей на практичних заняттях, складанні підсумкового колоквиуму, а також у процесі контролю поточної самостійної роботи.

За характером логіки пізнання використовуються такі методи: аналітичний, синтетичний, аналітико-синтетичний, індуктивний, дедуктивний.

За рівнем самостійної розумової діяльності використовуються методи: проблемний, частково-пошуковий, дослідницький.

Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів і перескладання. Для виконання індивідуальних завдань і проведення контрольних заходів встановлюються конкретні терміни. Перескладання модулів відбувається з дозволу дирекції факультету за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності. Використання друкованих і електронних джерел інформації під час контрольних заходів та екзаменів заборонено.

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. За об'єктивних причин (наприклад, карантин, воєнний стан, хвороба, закордонне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу з дозволу дирекції факультету.

9. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

У процесі вивчення дисципліни «Рисунок» використовуються наступні методи оцінювання навчальної роботи студента за 100 бальною шкалою:

- поточне тестування та опитування;
- виконання ректорської контрольної роботи;
- підсумкове тестування по кожному медіастовому модулю;
- оцінювання виконання тренінгу та КППЗ;
- письмовий іспит;

Підсумковий бал за 100-бальною шкалою з дисципліни визначається як середньозважена величина залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту.

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2 (РКР)	Заліковий модуль 3 (тренінг, КППЗ)	Заліковий модуль 4 (екзамен)	Разом
20 %	20 %	20 %	40%	100 %
1. Усне опитування під час занять. (5 тем по 5 балів = 30 балів) 2. Письмова робота = 70 балів.	1. Усне опитування під час занять (3 теми по 5 балів = 30 балів). 2. Письмова робота = 70 балів.	1. Написання та захист КППЗ = 80 балів. 2. Виконання завдань під час тренінгу = 20 балів.	1. Теоретичні питання (4 питання) – по 25 балів, макс. 100 балів	

Шкала оцінювання

За шкалою університету	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	відмінно	A (відмінно)
85-89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

10. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№ з/п	Найменування	Номер теми
1	Мультимедійний проектор	1-8
2	Проекційний екран	1-8
3	Наявність доступу до мережі Інтернет (за необхідності)	1-8
4	Ноутбук	1-8
5	Комунікаційне програмне забезпечення (Zoom) для проведення занять у режимі он-лайн (за необхідності)	1-8
6	Комунікаційна навчальна платформа (Moodle) для організації дистанційного навчання (за необхідності)	1-8

11. Рекомендовані джерела інформації

1. Баммес Г. Художественная пластическая анатомия человека. Дрезден, 1988.
2. Гілязова Н.М. Рисунок. Живопис.: навчальний посібник. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2020. 112с., іл.
3. Говдя П. Передвижники і Київська рисувальна школа // Мистецтво. 1962. № 1. Київ: Енциклопедичний довідник / за редакцією А. В. Кудрицького. Київ : Головна редакція Української Радянської Енциклопедії, 1981. 736 с., іл.
4. Даниленко В.. Дизайн. Харків: ХДАДМ, 2002. С.238.
5. Кале П. Карандаш: мистецтво володіння технікою: пер. з англ. Поппури, 2003.
6. Карпенко О.В. Рисунок голови і фігури людини : метод. реком. Київ : ДАКККіМ, 2007.
7. Кириченко М. А. Основи образотворчої грамоти : навч. посіб. для студ. худ.-графіч. фак-в / М. А. Кириченко, І. М. Кириченко. 2-е вид., перероб. і доп. Київ : Вища шк., 2002. 190 с.
8. Клименюк Т.М. Креслення, рисунок, композиция: навч. посібник для студ. ВНЗ. Львів: Видавництво львівської політехніки, 2012. 300 с.
9. Ковпаненко Н. Г. Київська Рисувальна школа [Архівовано 17 Серпня 2016 у Wayback Machine.] // Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол. В. А. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України. Київ : Наукова думка, 2007. Т. 4 : Ка Ком. С. 230. 528 с. : іл. ISBN 978-966-00-0692-8.
10. Лисенко-Ткачук І. В. Використання художньої виразності лінійного рисунка у підготовці дизайнера. 01.12.2020. Київ. НАКККіМ. <http://elib.nakkkim.edu.ua/handle/123456789/3048>
11. Лисенко-Ткачук І. В. Ретроспекція розвитку лінійної графіки та її роль у дизайні середовища. *Культура і сучасність* : альманах. 2020. № 2. С. 164-169. Київ. НАКККіМ. <http://journals.uran.ua/kis/article/view/222401/222546>
12. Максименко А.. Педагогічні системи та навчальні методи в контексті основних мистецьких принципів (концепція синтезованої педагогічної системи). [Рукопис]. 2006. С.6.
13. Мурашко М. І. Спогади старого вчителя. Київ : Мистецтво, 1964.
14. Мурашко Н. И. Київська Рисувальна школа. 1875–1901. Спогади старого вчителя. Київ, 1907.
15. Турченко Ю. Київська рисувальна школа. Київ: Видавництво АН УРСР, 1956.

Електронні ресурси

1. <http://zavantag.com/docs/index-4416763.html>
2. <http://all-drawings.livejournal.com/tag/-6>
3. <http://www.naoma.edu.ua>
4. <http://maliunok.com/>
5. http://uroki-risovania.ru/risovanie_golovy.html
6. <http://artstudying.com/programmy/54-programmarisunok>
7. <http://web2risynok.blogspot.com/>